

Femicide: best practices voor beleid

Deze analyse biedt waardevolle inzichten in de best practices van nationale actieplannen in Zweden, Servië en Spanje met betrekking tot gendergerelateerd geweld en femicide. Deze factsheet helpt beleidsmakers en belanghebbenden bij het bevorderen van effectief beleid en het nemen van gerichte maatregelen.

Femicide is geen privéprobleem

Wereldwijd werden in 2021 ongeveer 45.000 vrouwen en meisjes vermoord door een (ex)partner of familielid. Femicide komt voort uit diepgewortelde genderongelijkheid, controle en machtspatronen. De vorm van femicide die het meeste voorkomt in Nederland is de moord op vrouwen door een (ex-)partner. Er zijn vaak waarschuwingssignalen, waardoor het de meest voorspelbare moord is. Het aanpakken ervan vereist inzet voor gendergelijkheid, bescherming van vrouwenrechten en het serieus nemen van geweld tegen vrouwen.

Wat doen andere landen beter?

Nederland wordt vaak beschouwd als een voorbeeldland op het gebied van gendergelijkheid. Toch lukt het Nederland niet beter zicht te krijgen op de meest extreme vorm van gendergerelateerd geweld: femicide. Wat doen andere landen beter?

Zweden

Zweden heeft belangrijke stappen gezet om geweld tegen vrouwen aan te pakken en te voorkomen. Het land heeft een nationale strategie ter voorkoming en bestrijding van geweld van mannen tegen vrouwen [nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor] voor de periode 2017-2026.

Zweden heeft een aantal best practices op het gebied van educatie en de opvang van slachtoffers en plegers:

- **Programma's zoals Mentors in Violence Prevention en MÄN richten zich op het vergroten van kennis over effectieve geweldpreventie en het bevorderen van gendergelijkheid. Bovendien wordt er gewerkt aan de oprichting van een nationaal expertisecentrum voor geweldspreventie en behandeling van geweldplegers.**
- **Kennis over geweld tegen vrouwen en geweld in (ex-)partnerrelaties moet een onderdeel zijn in onder meer de opleiding tot tandarts in Zweden. Tandartsen en andere beroepsbeoefenaars kunnen signalen opvangen en gepaste maatregelen nemen indien nodig.**
- **Zweden heeft een uitgebreid systeem van opvanghuizen, hulplijnen en gespecialiseerde centra om slachtoffers te ondersteunen, zoals Kvinnofridslinjen.**

Er is naast directe hulp aan slachtoffers van geweld, ondersteuning aan hun families en begeleiding voor professionals in het veld. Zweden voldoet hiermee aan de normen van de Raad van Europa voor nationale hulplijnen voor vrouwen.

Servië

Servië heeft voor de periode 2021-2025 een strategie ontwikkeld voor de preventie en bestrijding van huiselijk- en gendergerelateerd geweld tegen vrouwen. [Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021-2025. године].

Servië werkt onder andere aan het vergroten van bewustwording en het bevorderen van verantwoorde berichtgeving:

- Het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) heeft in Servië mediarichtlijnen ontwikkeld. Deze zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de verslaggeving over gendergerelateerd geweld en het minimaliseren van de traumatisering van slachtoffers door publieke blootstelling.
- Servië heeft samen met Albanië en Montenegro een interactieve kaart gelanceerd die femicides in kaart brengt. De kaart dient als een model voor toekomstige initiatieven in de Westelijke Balkan.

Spanje

Om geweld tegen vrouwen te voorkomen, op te sporen en uit te bannen is er in Spanje een "Staatsstrategie ter bestrijding van geweld tegen vrouwen 2022 - 2025" [Estrategia estatal para combatir las violencias machistas 2022 - 2025].

Spanje richt zich op het erkennen van gendergerelateerd geweld en het uitbreiden van dataverzameling om zo beter grip te krijgen op het probleem.

- Spanje voerde in januari 2022 een wetwijziging door waarmee het verplicht werd om officiële statistieken uit te breiden met moorden op vrouwen en kinderen door mannen (ongeacht of er een eerdere relatie was tussen het slachtoffer en de pleger). Spanje is hiermee het eerste land in Europa dat verschillende femicides registreert en verspreidt volgens zijn eigen classificatie.
- Spanje heeft een speciaal protocol dat de nationale politie de bevoegdheid geeft om vrouwen te informeren over de geschiedenis van misbruik door hun intieme partners. Het biedt slachtoffers waardevolle informatie die hen kan helpen de omvang van het misbruik te begrijpen en helpt slachtoffers een weloverwogen beslissingen te nemen over hun veiligheid. Het protocol benadrukt het belang van proactieve ondersteuning en bewustmaking.

Aanbevelingen voor Nederlands beleid

- **Erken femicide expliciet.** Ontwikkel nationale definities voor femicide inclusief subcategorieën. Dat is van belang voor het verzamelen van statistieken over de specifieke omstandigheden en contexten waarin vrouwen worden gedood.
 - De statistieken uit Spanje laten zien dat 5 duidelijke femicide-categorieën inzichten opleveren.
- **Verzamel contextuele gegevens over gendergerelateerd geweld.** Identificeer patronen en risicofactoren door het systematisch verzamelen van contextuele gegevens over incidenten, slachtoffers, plegers en andere relevante gegevens.
 - De interactieve kaart van femicides in Servië, Albanië en Montenegro draagt bij aan een contextuele gegevensverzameling en -analyse.
- **Zorg voor toegang tot ondersteuning en hulpbronnen voor slachtoffers en plegers.** Slachtoffers van geweld moeten toegang hebben tot opvanghuizen, psychologische hulp en juridisch advies. Het betrekken van plegers en het bevorderen van positieve mannelijkheid is ook belangrijk om geweld te voorkomen.
 - Zweden biedt zowel ondersteuning aan slachtoffers als aan plegers door een uitgebreid systeem van opvanghuizen, hulplijnen en gespecialiseerde centra.
- **Vergroot bewustzijn en verbeter voorlichting op scholen over gendergerelateerd geweld.** Ontwikkel campagnes en onderwijsprogramma's die gendergelijkheid bevorderen, genderstereotypen doorbreken en respectvolle relaties aanmoedigen.
 - Goede voorbeelden zijn projecten in Zweden, waar programma's zoals Mentors in Violence Prevention en MÄN zich richten op het betrekken van mannen en jongens bij het veranderen van normen die geweld tegen vrouwen bevorderen.
- **Voer mediarijlijnen in met betrekking tot verslaggeving over gendergerelateerd geweld en femicide.** Ontwikkel en implementeer richtlijnen om de kwaliteit van de verslaggeving over gendergerelateerd geweld te verbeteren en de traumatisering van slachtoffers door publieke blootstelling te minimaliseren.
 - De mediarijlijnen in Servië laten zien hoe verslaggeving over gendergerelateerd geweld zorgvuldiger kan.

Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op goede initiatieven uit andere Europese landen. Ze verbeteren de bescherming en ondersteuning van slachtoffers en zorgen voor betrouwbare gegevens om beleid op te baseren. De aanbevelingen richten zich op een gezamenlijke aanpak door het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het Ministerie van Buitenlandse zaken en andere betrokken instanties.

Bronnen

European Institute for Gender Equality. (2017). [Education is key for breaking gender stereotypes.](#)

European Institute for Gender Equality. (2021). [Defining and identifying femicide: a literature review.](#)

European Institute for Gender Equality. (2021). [Measuring femicide in the EU and internationally: an assessment.](#)

European Institute for Gender Equality. (2023). [Femicide: shedding light on the 'invisible' victims.](#)

European Institute for Gender Equality. (2023). [Hidden in plain sight: improving legal responses for 'invisible' victims of femicide.](#)

European Institute for Gender Equality. (z.d). [Femicide.](#)

Guidelines on Media Reporting on Violence against Women. (2021). [Journalists against Violence against Women.](#)

Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence. (z.d.) [Key facts about the Istanbul Convention](#)

Servian Government (2021). [Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021-2025. године.](#)

Spanish Government. (2022). [Estrategia Estatal para combatir las violencias machistas 2022-2025.](#)

Swedish Government. (2016). [En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.](#)

Swedish Gender Equality Agency. (2022). [Dentists have a unique opportunity to detect exposure to violence.](#)

Kennisinstituut
voor Emancipatie en
Vrouwengeschiedenis

Colofon

© Atria, juni 2023

Auteur: Liedewei Lootens

Vormgeving: Anne van der Linden

E: info@atria.nl